

QUÆSTIO LXXXVIII.

DE VOTO, PER QUOD ALIQUID

DEO PROMITTITUR.

In tractatu de religione numeravimus actus varios, et multiplices, quibus religio cultum exhibet Deo, et inter eos qui exteriorem materiam in cultum Dei offerunt, numeravimus illos, quibus Deo subijcimus res possessas a nobis, vel nos ipsos, et ibi dictum est, quod si promittendo aliquid vel nos ipsos subijcimus Deo, est votum, quod est actus religionis, de quo in præsentis est nobis tractandum. Dupliciter tamen fieri a nobis potest ista promissio, vel subjectio Deo, aut per modum nudæ promissionis tantum, et tunc est votum simplex; vel superaddendo traditionem, seu conservationem rei promissæ cum acceptatione Ecclesiæ nomine Dei, et talis promissio consecrativa promissæ dicitur votum solemne, eo quod tunc aliquid solemnizari postulat, quando consummatur, et completur: licet Ecclesia possit religiosum reddere, et pro statu religioso acceptare non stante traditione, et consecratione voventis, sed sola nuda promissione ex parte ipsius, et simplici voto. De istis ergo agimus in præsentis cum D. Thoma, qui quidem per duodecim articulos explicat quidquid ad essentiam, conditiones, et valorem voti pertinere videtur.

In primo inquit, utrum votum consistat in solo proposito voluntatis, et respondet duplici conclusione. Prima: Tria requiruntur ad votum, deliberatio rationis, propositum voluntatis, et promissio in qua perficitur ratio voti: secunda, votum essentialiter consistit in promissione.

In articulo secundo inquit, utrum votum semper debeat fieri de meliori bono. Respondet quadruplici conclusione. Prima: Votum non debet fieri de re illicita, neque de re indifferenti, quia cum votum sit promissio Deo facta, facere rem illicitam, seu peccatum quod, est contra Deum, et ei non acceptum, potius esset comminatio, quam promissio, quia potius esset contra Deum facere, quam pro illo: secunda: Votum non debet fieri de re necessaria simpliciter, vel de re impossibili, quia votum promissionem voluntariam importat, necessitas autem voluntatem excludit; ergo id, quod est absolute necessarium, non potest cadere sub voluntaria promissione, in qua ratio voti consummatur: tertia: Votum potest fieri de rebus, quæ cadunt sub præcepto, quia istæ non habent absolutam necessitatem, sed necessitatem finis, quatenus sine illis non potest esse salus; cadere ergo possunt sub voto, in quantum voluntarie fiunt, non autem in quantum necessitatem habent: quarta: Propria materia voti sunt res perfectioris virtutis, ad quas homo non tenetur ex præcepto, sed ex consilio, quia istæ sunt omnino voluntariæ et ideo propriissime cadunt sub voto; unde sequitur, quod votum debet esse de meliori bono. In solutione ad primum asserit sanctus doctor sub voto baptizatorum cadere abrenuntiare pompis diaboli, et fidem Christi servare, quia voluntarie fit, licet sit de necessitate salutis.

In articulo tertio inquit, utrum omne votum obliget ad sui observationem. Respondet conclusione affirmativa, quia ad fidelitatem hominis

pertinet, ut solvat id, quod promisit; fides enim secundum Augustinum dicitur ex hoc, quod fiunt dicta: ratione autem dominii, et ratione beneficii suscepti maxime debet homo Deo fidelitatem; ergo maxime obligatur homo ad implendum vota Deo facta. In solutione ad primum asserit sanctus doctor, quod secundum honestatem ex qualibet promissione homo homini obligatur, et talis obligatio juris naturalis est. In solutione ad secundum docet, quod si aliquis vovet religionem cum intentione se obligandi ad ingressum religionis principaliter, et ex consequenti eligit hanc religionem, vel hunc locum, tamquam sibi magis congruentem, tenetur, si non recipiatur in hac domo, vel religione aliam religionem intrare; si vero principaliter intendit se obligare ad hanc religionem, vel ad hunc locum propter specialem complacentiam hujus religionis, vel loci, non tenetur aliam religionem intrare, si cum illi recipere nolunt. Si autem incidit in impossibilitatem implendi votum ex propria culpa, ut mulier, quæ vovit virginitatem, et postea corrupta est, tenetur de propria culpa præterita pœnitentiam agere, et servare quantum possit perpetuam continentiam. In solutione ad tertium agit doctor sanctus de tempore, quo votum obligat, et resolvit quod obligatio voti ex propria voluntate, et intentione causatur, unde si vovens determinat tempus tenetur votum implere juxta determinationem propriæ voluntatis; alias peccabit mortaliter.

In articulo quarto inquit utrum expediat aliquid vovere. Respondet conclusione affirmativa, videlicet expedire nobis emissionem voti; in maximamque cedere nostri utilitatem, in quantum vovendo voluntatem nostram immobiliter firmamus ad id, quod expedit facere. Unde promissionem voti non facimus Deo propter ejus utilitatem; sed propter nostram juxta quod dixit Augustinus: « Benignus exactor est, et non egenus, et qui non crescat ex redditibus, sed in se crescere faciat redditores. »

In articulo quinto inquit, utrum votum sit actus patriæ, sive religionis. Respondet S. Thomas conclusione affirmativa, quia votum est quædam promissio Deo facta; promissio autem nihil est aliud quam ordinatio quædam ejus, quod promittitur in eum, cui promittitur; ergo votum est ordinatio quædam eorum, quæ quis vovet in divinum cultum, seu obsequium; ergo vere, et proprie est actus patriæ, seu religionis, quia ipsa ordinatio actuum cujuscumque virtutis in servitium Dei est proprius actus patriæ.

In articulo sexto inquit, utrum magis sit laudabile et meritorium facere aliquid ex voto, quam sine voto. Respondet sanctus doctor conclusione affirmativa; tum, quia vovere est actus patriæ, quæ est præcipua inter virtutes morales: nobilioris autem virtutis est opus melius, et magis meritorium: et inferior virtus in actu suo meliorizatur, si a superiore virtute imperatur; ergo melius est aliquid ex voto facere quam sine illo, quia sic jam pertinet ad divinum cultum, quasi quoddam Dei sacrificium, et sic Augustinus libro de virginitate, dixit: « Quod neque ipsa virginitas est, sed quia Deo dedicata est, honoratur, quam fovet, et conservat continentia pietatis; » tum, quia ille, qui vovet aliquid, et facit, plus se Deo subijcit, quam ille, qui solum facit, si quidem subijcit se Deo, non solum quantum ad actum, sed etiam quantum ad potestatem, quia de cætero non potest aliud facere: plus enim daret homini, qui daret ei arborem cum fructibus, quam qui daret ei fructus tantum; tum denique, quia per votum voluntas immobiliter firmatur in bonum, facere autem aliquid ex voluntate firmata in bonum pertinet ad perfectionem virtutis, sicut etiam peccare mente obstinata aggravat peccatum. Adeo certa est conclusio ista, et doctrina hic data, ut oppositum sit ad minus error, qui quidem habetur ab hæreticis nostri temporis, et suo tempore etiam fuisse hunc errorem affirmat S. Thomas opusculo xviii, capite xii. Videtur ibi. Circa solutionem ad secundum solet dubium moveri, quando sit peccatum pœnitere de voto semel emisso, hoc tamen non discutiemus. Videtur in præ-

senti Cajetanus, Soto, et Aragon, qui clarissime quatuor dictis hoc dubium absolvit: cætera hujus articuli notissima sunt.

In articulo septimo inquit S. Thomas, utrum votum solemnizetur per susceptionem sacri ordinis, et per professionem ad certam regulam. Respondet duplici conclusione. Prima: Solemnitas voti consistit in quadam consecratione, vel benedictione spiritali: secunda, responsiva dubio proposito est affirmativa, quia solemnitates non consueverunt adhiberi, nisi quando aliquis totaliter mancipatur alicui rei, ut solemnitas nuptialis non adhibetur, nisi in celebratione matrimonii, quando uterque conjugum sui corporis potestatem alteri tradit: ergo et voti solemnitas adhibetur, quando aliquis per susceptionem sacri ordinis divino ministerio applicatur, et in professione certæ regulæ, quando per abrenuntiationem sæculi, et propriæ voluntatis aliquis statum perfectionis assumit.

In articulo octavo inquit, utrum illi, qui sunt alterius potestati subjecti impediuntur a votendo. Respondet unica conclusione: Nullus, qui alterius potestati subjectus est in illis, in quibus est subjectus potest se obligare firmiter sine alterius consensu, quia quicumque est subjectus alicui, quantum ad id, in quo est subjectus, non est suæ potestatis facere quod vult, sed ex alterius voluntate dependet, hoc enim essentialiter importat subjectio; ergo non potest se per votum firmiter obligare in his, in quibus alteri subicitur sine consensu sui superioris. Materia hujus articuli est maxime necessaria, viamque aperit ad multas difficultates enodandas, de quo in disputatione dicemus.

In articulo nono inquit, utrum pueri possint voto se obligare ad religionis ingressum. Respondet triplici conclusione. Prima: Puer, qui vivit ante quatuordecim annos, et femina duodecim, votum tale est validum si ante istud tempus attingit usum rationis: poterit tamen a parentibus, et tutoribus irritari, quia pueri ante annos pubertatis (qui sunt quatuordecim, et feminis duodecim) patiuntur rationis defectum, ut in pluribus, et sunt naturaliter sub cura parentum, vel tutorum, qui sunt eis loco parentum, et ideo eorum vota ex duplici hac causa robur non habent, et defectu rationis, ut in pluribus, et ratione subjectionis in omnibus. Secunda conclusio: Votum solemne a puero emissum ante annos pubertatis non est validum, etiam si jam sit doli capax, et usum rationis attingat, qui in aliquibus accelerari solet, et hoc propter Ecclesiæ statutum, quod respicit id, quod in pluribus accidit. Tertia conclusio: Post annos pubertatis unusquisque se potest obligare, tam simplici, quam solemnii voto religionis absque voluntate parentum.

In articulo decimo inquit, utrum possit in voto dispensari. Respondet duplici conclusione. Prima, est affirmativa, et responsiva dubio: secunda: Magis est votum dispensare, quam commutare; dispensare enim est absolute determinare aliquod votum non esse servandum; commutare vero pro hoc, quod servandum erat, aliquid aliud imponere.

In articulo undecimo inquit, utrum in voto solemnii continentie possit fieri dispensatio. Respondet duplici conclusione. Prima: In voto solemnii continentie clericorum potest ab Ecclesia dispensari: secunda: In voto solemnii continentie religiosorum non potest ab Ecclesia dispensari.

In articulo duodecimo inquit, utrum ad commutationem, vel dispensationem voti requiratur prælati auctoritas. Respondet conclusione affirmativa, quia prælatus in Ecclesia vicem Dei gerit in cujus persona determinat, quod Deo acceptum sit, vel non.

Totam hanc de voto, quam prædictis duodecim articulis nobis tradidit S. Thomas brevi disputatione perstringemus, per aliqua dubia totam in hoc tractatu contentam doctrinam examinantes.

DISPUTATIO XXIII.

DE PERTINENTIBUS AD ESSENTIAM VOTI.

ARTICULUS I.

Utrum sufficiat solum propositum voluntatis ad rationem voti?

I. Circa hoc dubium notandum est, quod ut id quod quærat intellegitur, necessarium est cognoscere ordinem, quem hic tradit D. Thomas in actibus rationis practicæ, qui antecedunt, et perficiunt ipsum votum (de his enim agimus hic; de actibus enim intellectus speculativi non est modo dicendum). Igitur circa actus rationis practicæ notandum est ex D. Thoma 1-2, quæst. LVII, artic. VI, quod virtuti prudentiæ, cujus actus principalis est præcipere, adjunguntur aliæ virtutes sibi subjectæ, scilicet eubulia, quæ est virtus bene conciliativa, sive inquisitiva; synesis, et gnome, quæ sunt virtutes bene judicativæ: Iste autem ordo reperitur in istis actibus. Postquam voluntas est jam rectificata secundum intentionem alicujus boni finis, movet intellectum, ut inquirat media ad consequendum talem finem, verbi gratia, postquam voluntas est inclinata ad Deum per charitatem, et tendit homo ad consequendam beatitudinem, movetur intellectus, ut inquirat media commodiora ad prosecutionem talis finis, et consilietur de illis, quis scilicet status commodior sit, religionisne, an matrimonii, sive castitatis. Hæc inquisitio fit per virtutem eubuliæ. Hac autem inquisitione semel facta, judicat intellectus, quæ media sint commodiora,

et de quibus est habita consultatio, et quidem si hoc judicium ferendum est secundum regulas communes humanæ vitæ, pertinet ad synesim, si vero ferendum est secundum regulas, et rationes extraordinarias, pertinet ad gnome, et hæc dicitur deliberatio intellectus, qua supposita, si judicavit intellectus medium religionis, verbi gratia, esse commodius ad beatitudinem, voluntas eligit tale medium per firmum propositum amplectendi ipsum, et ista electio appellatur propositum seu determinatio voluntatis, ex qua rursus voluntas movet intellectum, aliquando quidem ut promittat executionem talis medii determinati et electi, verbi gratia, ut promittat ingressum religionis; aliquando autem movet intellectum ad simplex imperium ejusdem medii, verbi gratia, ingredi religionem; in quo actu consistit virtus præceptiva prudentiæ, qui est perfectus, et ultimus actus prudentiæ. Itaque promissio, quæ fit ab intellectu ex motione voluntatis jam determinatæ ad ingressum religionis per electionem, non est actus prudentiæ, nec tamen propter hoc deficit in intellectu actus prudentiæ circa ipsam promissionem, nam sicut ante executionem promissionis debet præcedere imperium intellectus præcipientis, verbi gratia, ingredi religionem, sic etiam ante ipsam promissionem intellectus præcedit inquisitio, utrum sit conveniens deliberatio rationis circa ingressum, et electio voluntatis circa illum ex virtute religionis, qua supposita imperat intellectus per virtutem prudentiæ, quod hic et nunc fiat promissio religionis.

II. Sit ergo conclusio: Solum propositum religionis, verbi gratia, quantumcumque sit firmum, et res sit jam incepta, non inducit obligationem voti, sed necessario requiri-